

Šiame numeryje:

Epidemiologijos žinios Lietuvoje 1 p.

Europos ligų prevencijos ir kontrolės centro, Pasaulio sveikatos organizacijos naujienos 2 p.

Renginiai 3 p.

Įdomūs faktai 5 p.

Leidiny Nr. 50

2019 m.

Redakatoriaus žodis

Tai 2019 metų ketvirto ketvirčio aktualijoms skirtas ULAC biuletenis. Jame dalinamės sergamumo užkrečiamosiomis ligomis tendencijomis, tarptautinių organizacijų pranešimais bei prisimename vykusius renginius bei iniciatyvas. Apie užkrečiamąsias ligas girdime kasdien – štai Europoje registruotas pirmas vietinis Zikos virusinės infekcijos atvejis, kaimyninėje Latvijoje – žmogaus mirtis nuo pasiutligės, padaugėjo per maistą plintančių zoonozijų – salmoneliozės. Kodėl ir ką galime padaryti, kad užkrečiamųjų ligų plitimas būtų sustabdytas ir jų keliamo grėsmė būtų kuo mažesnė? Apie tai ir daugybę kitų užkrečiamųjų ligų aktualijų diskutavome septintojoje Nacionalinėje užkrečiamųjų ligų konferencijoje. Konferencija buvo skirta dešimtmečiui, kurį šiemet pažymi Užkrečiamųjų ligų ir AIDS centras.

Maloniai kviečiame skaityti ir gilinti žinias apie užkrečiamųjų ligų profilaktiką.

Prof. dr. Saulius Čaplinskas
Užkrečiamųjų ligų ir AIDS centro direktorius

Epidemiologijos žinios Lietuvoje

Šiais metais nuo erkinio encefalito jau mirė šeši asmenys

Nuo erkinio encefalito nuo 2019 m. sausio iki spalio vidurio mirė 6 asmenys. Visi šiais metais mirę asme-

nys nebuvo pasiskiepiję nuo erkinio encefalito, ligos eiga buvo sunki, jų vidutinis amžius – 72 m. [Plačiau...](#)

Šiemet dvigubai daugiau registruotų hepatitų - dominuoja lėtiniai C hepatitai

Per aštuonis šių metų mėnesius užregistruoti 184 susirgimai hepatitais ir tai, lyginant su praėjusių metų tuo pačiu laikotarpiu, beveik pustrėčio karto daugiau (2,5 k. arba 74 atvejai 2018 m. per 8 mėnesius).

Daugiausia užregistruota lėtinių hepatitų, t.y. daugiau kaip tris ketvirtadalius (137 atvejai, 74,5 proc.) visų šiemet registruotų hepatitų, iš kurių daugiausia lėtinio hepatito C (115) bei 20 atvejų hepatito B. [Plačiau...](#)

užsuk į mūsų kanalą

prisijunk prie mūsų

facebook

Šiomet kokliušo Lietuvoje mažiau nei pernai

Šiomet per devynis mėnesius užregistruota 13 kokliušo atvejų. Tai trečdaliu mažiau palyginus su pernai tuo pačiu laikotarpiu, kai buvo regist-

ruota 20 atvejų. Iš visų susirgusių, keturi sergantys buvo hospitalizuoti – visi neskiepyti vaikai iki 4 metų amžiaus. [Plačiau...](#)

Europos ligų prevencijos ir kontrolės centro, Pasaulio sveikatos organizacijos naujienos

Europoje registruotas pirmas vietinis Zikos virusinės infekcijos atvejis

Europos ligų prevencijos ir kontrolės (ELPKC) centro duomenimis, Prancūzijoje (Var departamente, Hyères mieste) užregistruotas vietinis Zikos virusinės infekcijos atvejis. [Plačiau...](#)

Pasauliniu mastu daugeliui nuteistųjų trūksta pagrindinių su ŽIV susijusių paslaugų, praneša UNAIDS

Pasauliniu mastu daugeliui nuteistųjų trūksta pagrindinių su ŽIV susijusių paslaugų, teigiama Jungtinių Tautų AIDS programos (UNAIDS) išplatintame pranešime. Pasak pranešimo, įkalini-

mo vietose dėl aplinkos, socialinių, kultūrinių, žmogaus teisių ir biologinių veiksnių labai padidėja užsikrėtimo ŽIV infekcija ir tuberkulioze rizika. [Plačiau...](#)

Skandinavijos šalyse daugiausia susirgimų tuliaremija

Europos Sąjungos ir Europos ekonominės erdvės šalyse pernai buvo užregistruota 441 susirgimas tuliaremija, šią savaitę pranešė Europos ligų prevencijos ir kontrolės centras.

Dviejose Skandinavijos šalyse – Norvegijoje ir Švedijoje – registruota 45 proc. visų 2018 m. tuliariamijos atvejų. Šiose šalyse liga dažniausiai perduodama per uodų įgėlimus. [Plačiau...](#)

Mirties nuo pasiutligės atvejis kaimyninėje Latvijoje

Europos skubaus įspėjimo ir reagavimo sistemos (EWRS) duomenimis, Latvijoje nustatytas mirties atvejis nuo pasiutligės. Š. m. lapkričio 28 d. nuo pasiutligės mirė 55 me-

tų amžiaus moteris, gyvenanti Daugpilio mieste, esančiame 35 km. nuo Baltarusijos ir Lietuvos sienų. Simptomai moteriai pasireiškė lapkričio 22 d. [Plačiau...](#)

Salmoneliozė – viena dažniausių per maistą plintančių zoonozių Europoje

Iki gruodžio 1 d. Lietuvoje užregistruota 717 susirgimų salmonelioze atvejų ir tai 7 proc. mažiau nei per tą patį laikotarpį pernai. Šalies gyventojų sergamumas šia zoonoze per paskutinius dešimt metų sumažėjo dvigubai, nuo 61 atv. 100 tūkst. gyventojų 2009 m. iki 28 atv./100 tūkst. gyv. 2018 m. Europos maisto saugos institucijos

ataskaitoje teigiama, kad Europos Sąjungos šalyse 2018 m. buvo užregistruoti 5146 per maistą ir vandenį išplitę protrūkiai, dėl kurių sirgo 48 365 žmonės, iš jų 4588 buvo hospitalizuoti, 40 – mirė. Daugiausia salmoneliozės protrūkių buvo užregistruota Lenkijoje, Slovakijoje ir Ispanijoje. [Plačiau...](#)

Renginiai

Viešos paskaitos Alytuje apie užkrečiamąsias ligas ir skiepus

Į dažniausiai užduodamus klausimus apie skiepus, gripą, tymus ir kitas užkrečiamąsias ligas viešose paskaitose Alytuje atsakė Užkrečiamųjų ligų ir AIDS centro ekspertai.

Toks viešųjų paskaitų ciklas sukviestė visuomenę spalio 9–11 dienomis Alytuje. [Plačiau...](#)

Nacionalinė užkrečiamųjų ligų konferencija

Užkrečiamųjų ligų ir AIDS centras (ULAC) septintąjį kartą organizavo Nacionalinę užkrečiamųjų ligų konferenciją. Konferencijoje apžvelgtos praėjusių metų sergamumo užkrečiamosiomis ligomis Lietuvoje tendencijos. Konferencija buvo skirta dešimtmečiui, kurį šiemet pažymi Užkrečiamųjų ligų ir AIDS centras. [Plačiau...](#)

Pasaulinė rankų plovimo diena - švarios rankos visiems!

Spalio 15 d. paminėta Pasaulinė rankų plovimo diena, kurios šių metų šūkis „Švarios rankos visiems“. Pažymint šią dieną, buvo siekiama atkreipti dėmesį į rankų higienos būklę bei didin-

ti supratimą apie rankų higieną, kaip paprastą, veiksmingą ir prieinamą būdą užkirsti kelią infekcinėms ligoms ir išgelbėti gyvybes. [Plačiau...](#)

„Švarių rankų šokis 19“ nugalėtojai

Užkrečiamųjų ligų ir AIDS centras (ULAC) kartu su Švietimo, mokslo ir sporto ministerija (ŠMSM) bei Savivaldybių visuomenės sveikatos biurų asociacija (SVSBA) šį rudenį, jau aštuntus metus iš eilės, pakvietė darželinukus, pradinį klasių moksleivius ir šeimas prisijungti prie iniciatyvos „Švarių rankų šokis 19“. Džiaugiamės, kad šiemet tradiciniame konkurse dalyvavo per 100 ugdymo įstaigų iš visos Lietuvos, kurios subūrė apie 3 000 vaikų ir prisidėjo prie bendro tikslo – mokė mažuosius taisyklingai plauti rankas bei supažindino juos su teisingo kosėjimo etiketo judesiais. [Plačiau..](#)

Pasaulinę poliomielite dieną: įdomiausi faktai

Kasmet spalio 24-ąją minima Pasaulinė poliomielite diena. Pažymėdami šią dieną, Užkrečiamųjų ligų ir AIDS centro (ULAC) medikai ragina nepamiršti veiksmingiausios poliomielite prevencinės priemonės – skiepų.

Pasak Pasaulio sveikatos organizacijos (PSO), kol poliomielite viruso cirkuliacija pasaulyje nėra sustabdyta, visos šalys turi išlikti budrios dėl įvežtinės poliomielite rizikos. [Plačiau...](#)

Pasaulinę maisto dieną priminimas apie maistu plintančias grėsmes

Kasmet spalio 16-ąją minima Pasaulinė maisto diena. Pažymėdami šią dieną Užkrečiamųjų ligų ir AIDS centro (ULAC) medikai primena, kad beveik vienas iš dešimties žmonių pasaulyje kasmet suserga valgydamas užteršto maisto. Pasak Pasaulio sveikatos organizacijos (PSO),

maisto sauga kelia vis didesnę grėsmę žmonių sveikatai, o 40 proc. šių ligų naštos tenka vaikams iki 5 metų. Taip pat PSO skelbia, kad maistu plintančios ligos kliudo socialiniam ir ekonominiam vystymuisi, daro žalą nacionalinei ekonomikai, turizmui ir prekybai. [Plačiau...](#)

Europos ŽIV ir hepatitų testavimo savaitė

Lapkričio 22 d. prasidedėjo Europos ŽIV ir hepatitų testavimo savaitė, kuri kvietė įvairių sričių specialistus ir bendruomenes įsitraukti į bendras veiklas didinant visuomenės informuotumą apie ŽIV ir hepatitus. Pasaulio sveikatos organizacija (PSO) paragino organizacijas prisijunti prie šios iniciatyvos organizuojant įvairiapuses veiklas. Septintus metus Europoje vykstanti Europos ŽIV ir hepatitų testavimo savaitė – švietėjiška iniciatyva – išaugo į plačiai pripažintą Europos renginį, kuris vyksta du kartus per metus. Rudens kampanija įprastai vyksta likus savaitei iki Pasaulinės AIDS dienos (gruodžio pirmosios). [Plačiau...](#)

Supratimo apie antibiotikus diena

Lapkričio 18 d. – minima Europos supratimo apie antibiotikus diena, kurios tema „Antimikrobinis atsparumas ir antimikrobinų medžiagų naudojimas ligoninėse“. Taip siekiama atkreipti visų dėmesį į atsakingą ir tinkamą anti-

biotikų vartojimą bei stabdyti mikroorganizmų atsparumo antibiotikams plitimą ir išsaugoti antibiotikų veiksmingumą ateities kartoms. [Plačiau...](#)

Pasaulinė AIDS diena

Gruodžio pirmąją – Pasaulinę AIDS dieną įvairiais renginiais, aktualios informacijos apie ŽIV infekciją sklaida kasmet siekiama sustiprinti visuomenės budrumą ir padidinti gyventojų informuotumą apie ŽIV ir AIDS. Pasitinkant Pasaulinę AIDS dieną, Užkrečiamųjų ligų ir AIDS centras (ULAC) informuoja, kad per dešimt šių metų mėnesių Lietuvoje nustatyta 119 naujų ŽIV infekcijos atvejų (86 vyrai ir 33 moterys). Tai 16 atvejų mažiau nei pernai per tą patį laikotarpį (135). [Plačiau...](#)

Protmūšis „AIDS: geriau žinoti 19“ sukvieta per 300 bendruomenių

Viktorina -protmūšis „AIDS: geriau žinoti 19“ sukvieta per 300 bendruomenių, kurios subūrė apie 15 tūkst. asmenų, norinčių varžytis protų mūšyje.

Artėja Pasaulinė AIDS diena (gruodžio 1-oji). Pažymėdamas šią datą, ULAC kviečia ugdymo įstaigas, aukštąsias mokyklas, visuomenines

organizacijas ir kitas bendruomenes dalyvauti viktorinoje – protmūšyje – „AIDS: geriau žinoti 19“. Protmūšis – tai intelektualus žaidimas, kurio metu dalyviai varžosi, kas greičiau atsakys į klausimus apie žmogaus imunodeficitą virusą (ŽIV), jo plitimo būdus, prevenciją, gydymą, mokslo naujienas ŽIV ir AIDS srityse. [Plačiau...](#)

Vyko išplėstinis ŽIV/AIDS/LPI koordinavimo tarybos posėdis

Gruodžio 5-ąją vyko išplėstinis ŽIV/AIDS/LPI profilaktikos ir kontrolės veiksmų plano koordinavimo tarybos posėdis (seminaras), organizuotas kartu su Pasaulio sveikatos organizacijos (PSO) atstovybe Lietuvoje. Išskirtinį dėmesį ŽIV/AIDS temai parodė PSO, kurios atstovas –

PSO Europos regiono TB/ŽIV ir hepatitų programos specialistas dr. A. Mozalevskis renginyje skaitė pranešimą. Jis kalbėjo apie su ŽIV/AIDS susijusius iššūkius pasaulyje ir Europoje, domėjosi Lietuvos ŽIV/AIDS profilaktikos geros praktikos pasiekimais. [Plačiau...](#)

2 milijonai peržiūrų - rekordinis ULAC interneto svetainės lankomumas

Šiame užfiksuotas Užkrečiamųjų ligų ir AIDS centro interneto svetainės lankomumo rekordas – 2 milijonai peržiūrų, iš kurių 90 proc. unikalų vartotojų. Tai dvigubai – 1 mln. – peržiūrų daugiau nei buvo prieš porą metų.

Pagal turinį dažniausiai gyventojai ieškojo informacijos apie užkrečiamųjų ligų profilaktiką: skie-

pus, gripą, tymus, vėjaraupius, meningokokinę infekciją, tuberkuliozę, hepatitus bei erkių pernešamas ligas (Laimo ligą ir erkinį encefalitą) bei kitas. Antroje pozicijoje pagal informacijos paieškų dažnį yra lytiškai plintančios infekcijos: chlamidijos, sifilis, ŽIV/AIDS ir žmogaus papilomos virusas. [Plačiau...](#)

Įdomūs faktai

- Europos naminių gyvūnų augintojų maisto pramonės federacijos duomenimis, katės išlieka populiariausiais augintiniais Europos namų ūkiuose. Jų skaičius ES šalyse siekė 74,4 mln., šunų skaičius 2017 m. buvo 66,4 mln. Maždaug 80 mln. Europos namų ūkių turi bent vieną naminį gyvūnėlį. Bent 24% turi vieną šunį, o mažiausiai 25% - vieną katę. 2018 m. duomenimis, didžiausia naminių šunų populiacija buvo Vokietijoje – 9,4 mln., Jungtinėje Karalystėje – 9 mln., Lenkijoje – 7,6 mln., Italijoje – 7 mln. Esant tokiam dideliame šunų ir kačių skaičiui, aplinkos teršimas gyvūnų išmatomis tampa vis aktualesnė problema visame pasaulyje bei [kelia grėsmę gyvūnų platinamų ligų išplitimui](#).
- Tyrimai rodo, kad tik 16 proc. žmonių savo šunis nuo kirmėlių gydo reguliariai -- 4 kartus per metus, siekiant apsaugoti aplinką nuo [užteršimo žmonėms pavojingomis ligomis](#).
- Dėl kiaulių ir šernų maro Lietuvoje per paskutinius penkerius metus (2015-2019 m.) labai sumažėjo žmonių sergamumas trichinelioze. Per šį penkmetį iš viso buvo užregistruoti tik 10 žmonių trichineliozės atvejų (nebuvo užregistruota nei vieno žmonių trichineliozės atvejo 2016, 2018 ir 2019 metais). Lyginant su 2010-2014 m. penkmečiu (187 žmonių trichineliozės atvejai) [sergamumas sumažėjo 18,7 karto](#).